

Lahden kaupunki, Hyvinvoinnin ja vapaa-ajan lautakunta, 26.01.2023

§ 6

Valtuustoaloite: Lahden kaupunki tarjoaa kaupunkilaisille avoimen verstastilan, jota kuka tahansa voi käyttää matalalla kynnyksellä erilaisiin puu- ja metallitöihin

9395/00.01.01.03/2022

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Wellamo-opiston rehtori Eeva-Liisa Kauppila, p. 044 416 4105

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Sivistysjohtaja Granqvist Tiina

Päätösehdotus

Lautakunta päättää antaa vastauksenaan perusteluosassa esitetyn.

Perusteluosa

Valtuutettu Elisa Lientola ja 22 muuta valtuutettua 9.3.2020:

“Valtuutetun aloiteoikeutta käyttäen esitämme, että Lahden kaupunki tarjoaa kaupunkilaisille avoimen verstastilan, jota kuka tahansa voi käyttää matalalla kynnyksellä erilaisiin puu- ja metallitöihin.

Lahdessa toimi aiemmin entisen Lahden Taideinstituutin kuvanveiston tiloissa yritysmuotoinen paja Ideaverstas, joka tarjosi loistavan mahdollisuuden työskennellä hyvillä laitteilla päivä-, viikko- tai kuukausihinnalla. Yrittäjä hoiti laskutuksen, hankkija huolsi koneet ja katsoi että homma toimi. Paikka ei kuitenkaan ehtinyt saavuttaa riittävää

tietoisuutta kaupunkilaisten keskuudessa ennen loppuaan alkuvuodesta 2019. Nyt vastaavalle toiminnalle on huutava pula.

Ideaverstaalla työskenteli niin käsityörittäjiä, harrastelijoita kuin käsistään käteviä eläkeläisiäkin. Siellä tehtiin esimerkiksi puukkoja, ahkioita, lampun varjostimia, veneitä ja taidetta. Pajalla kohtasivat eri sukupolvet ja monenlaiset toimijat ainutlaatuisella tavalla. Osalle verstaalla työskentely oli sosiaalinen henkireikä joillekin työuralla etenemisen välttämättömyys tai satunnaisen huonekalun korjaamisen paikka. Paljon käsityöhön liittyvää hiljaista tietoa on katoamassa ja vapaa tila mahdollistaisi tärkeiden kokemusten siirtämisen eteenpäin.

Verstas, jossa voisi työskennellä ilman ohjausta omien projektien parissa tukisi kaupunkilaisten yhteisöllisyyttä, kohtaamisia, pienyrittäjyyttä, ja ympäristöarvoja arjen mittakaavassa. Avoin kaupunkilaisten oma verstas, joka mahdollistaisi tavaroiden korjaamisen ja materiaalien uusiokäytön edistäisi ruohonjuuritason kiertotaloutta ja kestäväää kehitystä.

Kaupungissa harvalla on paikkaa, jossa käyttää sirkkeliä tai oikotasohöylää, hitsaamisesta tai polttoleikkauksesta puhumattakaan.

Tilassa työskenneltäisiin omalla vastuulla ja sen käyttö edellyttäisi käyttöajokortin suorittamista. Pajan käytön tulisi olla maksutonta tai perustua nimelliseen maksuun. Materiaalit ja kuluvat tarvikkeet pajan käyttäjät hankkisivat itse. Tilassa voisi olla erillisiä vuokrattavia pieniä työtiloja ja säilytystiloja projektikäyttöön.

Verstaan siisteydestä, tumallisuudesta ja koneiden huollosta pitäisi huolehtia kaupungin toimesta, mutta sen voisi myös hankkia esimerkiksi kolmannen sektorin toimijalta. Työpajaa voisi myös käyttää työllistämistoimintaan, niin että puu- tai metallityötä osaavat työttömät, voisivat työllistyä pajamestareina ohjaajan roolissa.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Lahdessa Trion Palvelutorilla toimii Paja, joka on kaikille avoin ja tarkoitettu omatoimiseen luovaan tekemiseen ja työnäytöksiin. Toimintaperiaate on valtuustoaloitteessa esitetyn kanssa samankaltainen lukuun ottamatta omatoimiseen työskentelyyn varattuja laitteita sekä välineitä. Pajasta löytyy mm. ompelukoneita, saumuri, laminointilaite, askarteluvälineitä, paperisilppuri sekä tietokoneita kuva- tai videomuokkaukseen. Tila on avoinna maanantaista perjantaihin klo 8-18. Varsinaista varauskalenteria ei tilan käyttöön ole. Pientä opastusta laitteiden käyttöön on mahdollista saada Palvelutorin henkilökunnalta. Tilaa käytetään aktiivisesti esimerkiksi omien vaatteiden korjausompeluun tai yksittäisen ryhmän esiintymisasujen tekemiseen.

Wellamo-opisto tarjoaa maksullisia puu- ja metallityökurseja toiminta-alueensa asukkaille. Kurssit kokoontuvat opiston toimintakauden aikana pääsääntöisesti kerran viikossa. Opetus tapahtuu iltaisin koulujen teknisen työn tiloissa ja niissä noudatetaan tiloihin laadittuja määräyksiä ja ohjeistuksia. Wellamo-opistolla ei ole omia teknisen työn tiloja. Kurssin opettaja valvoo tilan-, laitteiden- ja materiaalien turvallista ja vastuullista käyttöä ja opastaa opiskelijoita. Kurssien sisällöt vaihtelevat lukuvuosittain. Opisto on varannut opetustilan käyttöön vain opetuskerroiksi. Tiloihin ei voi jäädä ryhmän kokoontumisen jälkeen eikä muina aikoina eli omatoimista työskentelymahdollisuutta teknisen työn kurseilla ei ole. Opiskelijat ovat Lahden kaupungin vakuutusturvan piirissä. Harjulan kansalaisopisto tarjoaa maksullisia lukuvuoden mittaisia puutyökurseja. Lukuvuonna 2022-2023 ryhmät kokoontuvat iltaisin monitoimitalo Jalossa. Opiskelijat eivät ole vakuutettuja Harjulan puolesta vaan huolehtivat itse vakuutusturvasta.

Tehdyn taustaselvityksen mukaan Joensuussa toimii yhdistyspohjainen kaikille avoin puutyöpaja, jossa voi työskennellä joko yhdistyksen jäsenenä tai ei-jäsenenä. Pajatilan käyttö on käyttäjälle maksullista. Konekanta on saatu lahjoituksena neuvonta-aseman luovuttua puutyöasemasta. Toiminnan kuukausittaisia kustannuksia syntyy muun muassa tilasta maksettavasta vuokrasta, sähköstä sekä juoksevista kuluista. Pajalla työskentelee 100% palkkatuella valvojaohjaaja ja lauantaisin tila on auki jäsenpäivystyksellä. Joensuun kaupunki tukee toimintaa vuosittaisella avustuksella. Vapaaehtoisten merkitys toiminnassa korostuu. Espoossa Työväenopiston ylläpitämän nikkariverstaan toiminta on tällä hetkellä tauolla ja toimintamallia uudistetaan. Rahoitusta on supistettu ja toiminta on suunniteltu yhdistettäväksi nuorten puupajan kanssa.

Kaikille avoin omatoimiseen puu- ja metallityöskentelyyn tarkoitettu verstaattila edellyttää, että tila soveltuu puu- ja metallitöihin. Tilan tulee olla riittävän suuri, jotta suunniteltu konekanta saadaan sijoitettua työturvallisuus ja turvaetäisyydet huomioiden. Eri työvaiheisiin tulee olla erilliset rajatut alueet sekä puu- ja metallityöhön soveltuva ilmanvaihto. Väärässä tilassa vääränlaisen työvaiheen toteuttaminen voi aiheuttaa joka tulipalovaaran.

Puu- ja metallityöhön tarkoitettu tila on erityistila, johon sisältyy perustamiskustannuksia tilasta, konekannasta, sähköstä ja ilmanvaihdosta. Lisäksi toiminnasta aiheutuu kuukausittaisia kustannuksia muun muassa henkilöstöstä, vuokrasta, sähköstä, siivouksesta, jätehuollosta, huoltoista, laskutuksesta, viestinnästä ja ict-kuluista.

Tilassa tulisi olla palkattuna henkilö (pajamestari), joka valvoo tilan-, laitteiden- ja materiaalien turvallista ja vastuullista käyttöä sekä järjestää

käyttäjille tarvittavan perehdytyksen. Henkilö myös tarkastaa säännöllisesti laitteiden kunnon, tekee tarvittavat huoltotoimenpiteet tai vaihtoehtoisesti tilaa huollon. Valvonnasta huolimatta koneita voidaan käyttää väärin ja tästä voi seurata jopa vakava vammautuminen. Esimerkiksi vanhan ja likaisen puun käyttäminen on yleinen syy terien rikkoutumiselle. Tästä johtuen huoltotoimenpiteitä voidaan joutua tekemään jopa päivittäin. Käyttäjien projekteille tulee myös asettaa kokohaarukka, jotta laitteet eivät vaurioidu liian suurten kappaleiden työstämisestä.

Perehdytys teknisen työn tilassa sisältää:

- Työvälineiden, koneen tai laitteen toiminta
- Suojalaitteiden käyttö
- Turva-alueet
- Mahdollisesti tarvittavien työ- ja apuvälineiden käyttö
- Henkilösuojainten käyttö
- Turvalliset työtavat
- Kappaleen kiinnitys
- Häiriötön työskentely
- Työskentelyn aloittaminen ja lopettaminen
- Toiminta häiriötilanteessa
- Kunnossapito/huolto
- Vioista ja puutteista ilmoittaminen

Lähde [Työturvallisuus ja turvallisuuskasvatus | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Perehdytyksen tueksi tilan ja laitteiden käyttöön olisi hyvä laatia erilliset ohjeet: mahdolliset hinnat ja maksukäytänteet, yleiset- ja laitekohtaiset ohjeet, purunpoistoon liittyvä ohjeistus, käytettävät ja kielletyt puumateriaalit, siivouskäytänteet työskentelyn jälkeen, vakuutukset. Erilliset vuokrattavat työtilat ja säilytystilat projektikäyttöön vaativat varaus- ja laskutusjärjestelmän ja näistä tulisi olla myös maininnat ohjeissa.

Puu- ja metallityöskentelyyn tarkoitettu tilassa tulee olla säännöllinen laitteiden huoltoväli. Jos laitteilla on huoltokirja, se on pidettävä ajan tasalla. Metallitöihin tarvitaan tulitöiden tekemiseen varattu palo-osasto tai muu ympäristöstään rajattu alue, jossa tulityöt voidaan tehdä turvallisesti. Tulitöissä noudatetaan voimassa olevia tulityöstandardeja ja vakuutusyhtiöiden suojeleohjeita.

Tilaan järjestettävä siivous ja jätehuolto. Huomioitava, että puutyöstökoneiden käytöstä tulee lastua ja purua lyhyenkin käytön jälkeen. Palokuorma lisääntyy helposti teknisen työn tiloissa.

Jotta käyttäjät löytävät kaupunkilaisille avoimen verstastilan tarvitaan viestintää eri kanavissa.

Sivistyspalveluilla ei ole talousarviossaan tarvittavia resursseja kaupunkilaisille avoimen verstastilan perustamiseen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Lautakunta: kh

Kh: kv

Kv: -